

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, ante solvendum, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 1/2.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro unguoque centimetro quadrato.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio Heri potest:

IN ITALIA

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

IN ANGLIA

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS
AMERICAE SEPTENT.

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

IN CANADA

ET NEWFOUNDLAND

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

IN BELGICA

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

IN GALLIA

LIBRAIRIE VIC ET AMAT

CHARLES AMAT SUCC.

IN HUNGARIA

Apud Desclée, LEPREUX ET SOC.

RERUM INDEX

QUAE XX SAECULO FACIUNDA XIX SAECULUM SCHOLIS TRADIDERIT .....
SINENSIS PUGILES .....
THOMAS KETTLER .....
ROLANDUS ADOLESCENS .....
AD SOLEM. QUINGENTESIMO RECURRENTE ANNO AD ACADEMIA CRACOVIANI .....
INSTITOTA CARMEN SARCULARE .....
"SEROTERAPIA" APUD VETERES .....
BONARROTHI ABSIS FLORENTIAE .....
ROMULI SEPULCRUM ET VOLCANAL .....
GHERARDI "DELLE NOTTE", TABULA COENAM REFERENS .....
DE AUXILIO NAUFRAGIS FERENDO .....
LOLLIUS SIVE DE PROVECTA LATINITATE .....
QUOMODO BERLIOZ MUSICIS SE DEDERIT QUI MEDICUS PROPE EST FACTUS .....
DE MODO ET RATIONE EDUCANDI TAURUS AD CURSUM PENES HISPANOS .....
QUAERITIS RESPONSIO - De una eademque recta apud omnes pronuntia-
tione latina .....
QUESTIONES INTER SOCIOS PROPOSITAE - De Henrici Sienkiewicz com-
menticia fabula quae inscribitur: Quo Vadis? .....
ANNALES .....
PUBLICI PER ORDEM COETUS LEGIBUS FERENDIS .....
LIBRORUM RECENSIO .....
AENIGMATA .....

In tertia operculi pagina:

PER ORDEM .....
VARIA: Sinensis orbis circumvallatio - Ambulatoriae aedes Iustitiae -
Temporis per hebdomadas distributio - loci .....

Senior.
A. Castagnini.
P. Alt.
I. Antonelli.

I. Wabner.
G. P.
Alpha.
Romanus.

R. Spina.
P. Angelini.
Laelius.
Heraclius.

H. D. V. Peralice.

Vox Urbis.
Poplicola.
Scriba.
I. F.
F. Palata.

Viator.
P. d. V.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCI

M DCCC

Desclée, Lefebvre & Soc.
ROMAE - Via S. Chiara, 20-21 - ROMAE

QVO VADIS?

Commenticia fabula HENRICI SIENKIEWICZ
ex historia Neronis deprompta.

In Italicum sermonem convertit et nuperrime recognovit ut iuvenibus inserviret FRIDERICUS VERDINOIS, unice ab auctore potestate facta.

Ven. lib. 2

Nuperrime prodierunt

CONSTITUTIONES LEONIS XIII

SUPER

IUBILAEI UNIVERSALI ANNI MDCCGCC

COLLECTA REDIT, QUIBUSDAM ADNOTATIONIBUS ADDITIS

IN COMMODO PRAESERTIM CONFESSARIORUM

THOMAS ARNOLDI

Imperatoris Apostolice Sedis, S. Pontificatus officialis

Ven. lib. 1

apud commentarii VOX URBIS Administrationem.

Pro copia comm. Vox Urbis Lib. 2.50

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO

Venit apud comm. VOX URBIS Administrationem.

URBIS ET MONTE PROSPECTUS

(m. 130 X 934)

apud commentarii VOX URBIS dono datur,

venit singillatim L. 2.50

apud comm. VOX URBIS Administrationem.

SI QUIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA

EA MEMORI ACCIPIT PRETIO.

PHILIPPUS VITI EQVES

MARMORARIUS

ROMAE - Via Alexandrina, N. 51 e 52 - ROMAE

AFFABRE SCULPIT QUAE SUNT
AD SIMULACRA, ALTARIA, SACELLA
AEDICULAS

ut patet ex operibus erectis ac reffectis

in Basilica Lateranensi,

Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina,
Eudoxiana, etc.

T. G. Fratrum PARISI CANDELARUM AD SACRA OPIFICIUM PRAEMIIS INSIGNE

AB ANNO 1829 CONSTITUTUM

Romae in Italia, in Foro Campi Martii, 6

Singulis in artium
recognitionibus publi-
ce habitis maxima re-
lata munera.

LEO PP. XIII

honores addidit

Lateranensi Archi-
basilicae, itemque Va-
ticanae, quoties de Bea-
tificatione aut de Cano-
nizatione solemne sit,
suppeditat.

Praecipua Tempia
cereis instruit ubique
terrarum. In Asiam,
Africam et urbem Con-
stantinopolim mittit
ingentia rerum huius-
modi pondera, pretio
frances 180 pro singulis
100 Chilogramm.

Si vero ab America
aut ab Australia petan-
tur onera (300 Chilo-
gramm. ad minimum),
pretium erit frances 225
pro 100 Chilogramm.

Nullo impendio inebentium

res in proximiorum a potentibus designatum portum deferuntur

Gratis pariter, quae mittantur, arca asservantur

Cutis quarenti explicatio erit uberior.

LE LAUDI LATINE

IL CANTICO DEL SOLE

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefationem a Paulo Sabatier, viro
rei longe peritissimo, conscriptam, continentur laudes latinas cum inter-
pretatione italica, Canticum Solis, necnon illa Speculi perfectionis capita,
quae Cantici originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, quem
proxime alii subsequuntur ad parvam Bibliothecam Franciscanam compa-
randam, Iulius Salvadori, litteris tradendis doctor egregius, maxima
edidit cura. Romae apud commentarii Vox Urbis Administrationem venit
L. 0.50, in pauperum levamen.

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANAGLYPTIS, GEMINIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

TEMPERANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE - Via Sistina, 129 - ROMAE

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:

ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

QUAE XX SAECULO FACIUNDA XIX SAECULUM SCHOLIS TRADIDERIT

Nemo autemet me, recenti ex aegritudine vix assurgentem, toto velle et posse potiri campo, quem aegre Tulliani fluvius irroraret ingenii. Tantummodo de institutione dicam, qua mentes adolescentium colendae sunt, et quam dilabens omnino saeculum dissonis interdum sententiis ventilavit. Dissonis quidem, si rationem inspexeris, consonis autem si propositam civis metam ex disceptantibus consideraveris, nempe utilitatem singulorum, bonumque commune.

Et sub indice lis pendet adhuc incerta, non adeo tamen anceps, ut nullimode componenda videatur. Ubi enim inclauerit quid prae reliquis praestet, quid maxime opportunum atque utile futurum sit et reipublicae et privato cuique, una erit apud omnes vox circa terendum iter in disciplinis tradendis, in pueris instituendis, in adolescentia alenda, in familiari re augenda, in amplificanda republica, in honoribus assequendis, et concedendis, in magistratibus gerendis, in omnibus denique officiis ac muneribus domi militiaeque subeundis, et absolvendis, prouti unicuique optimo par.

Inveterasse autem et nonnullorum pertinacia percrebuisse scitis opinionem, perniciosam singulis, periculosam reipublicae, qua unicum scholae, unicum academiae opus esset scientia adolescentes erudire; mores autem fingere, animos ad virtutem formare, parentibus. Atque hoc libenter paterni maternique nominis reverentiae omnes concessissent, nisi perdit mores, nisi lues illa, quae egoismus iure dicitur, reliquas familias et rempublicam pariter vulneraret. Quum ergo cavendum sit ne quid respublica detrimenti capiat, duplex dandum scholis videtur officium, erudiendi atque educandi.

At educatio triplex, civilis nempe, politica et religiosa. Velim etiam quartam addere speciem, familiarem utique, ut singularum societatum speciei, in quibus naturaliter homo est, cultus respondeat idoneus. Quadruplicem dicamus igitur educationem scholae credendam; non enim illis assentior, qui duplicem tantummodo adducunt, moralem scilicet et civilem, aut imperfectum quoddam, aut confusum proferunt, in quo « nec pes nec caput uni reddatur formae », dum inter civilia iura et officia, illa, quae sunt politica, ebulliunt, dum in ea quae politica et moralia struis, religiosa conveniunt inopinā, inexpectata ac tamen suprema. Quid leges sine moribus? Et quid absque religione mores? Angusta innocentia est ad legem bonum esse; multa sibi fides, probitas et humanitas vindicant, quae omnia extra publicas tabulas sunt; neque ipsa lex aliquid, praeter terrorem praesentem, callido facile cuius vitandum, habet, nisi et iusta, et aequa sit, et a numine deorum tracta ratio.

Dociles effingat schola filios, matres et patres egregios, optimos cives, integerrimos magistratus,

austeros iudices, pios milites, remotis iniquis imperiis, necesse est. Atque hic, et hinc orta dissidia, quae saeculum decedens comprimere non potuit, immo etiam, acuens aestu contentionis, longius eos disgregavit atque disiecit, qui paulo ante proximi disserebant.

Quaestiones igitur huiusmodi non absolvendae et resolvendae modo, sed omnino aptandae sunt ad usum vitamque nationum, ad bonum civitatis atque familiae, ut illa sternatur via generi humano ad ea tantummodo sentienda quae recta, bona iustaque sint; ad ea omnia superbis reicienda et respuenda, quae societatem, cuiusvis nominis et generis illa sit — nos autem nihil prater bonum et honestum praesumimus — quomodocumque possint labefactare.

Quippe tunc erit optimum omnibus, quum quisque, pacata republica, et optime agat et beatissime vivat; tunc erunt generis humani deliciae, quum terra erit sermonis unius et labii eiusdem, non quod omnes idiote loquantur eodem, sed quod omnes prius illa quaerant, quae universis, non quae sibi prosint; tunc erit pax et felicitas temporum, quum non una lex erit Athenis, alia Romae, alibi alia, sed eadem intemerabilis ubique ac perpetua; unusque legis moderator, qui rerum hominumque Pater et Auctor, Deus. Scimus enim, docente nos historia, eas praevaluisse maxime gentes, quae tali sunt usae concordia; et videmus nunc Europam nostram Asiae et Africae praestare hac ipsa de causa, idemque eas exhibere gentes, quae Europa deductae unitate magna in America et foedere valuerunt.

Atque hic operae pretium est, atque hic omne pondus, ut ita inter se concilientur iura, ne iura aliena conculcent, ita inter se diversa conserantur officia, ne aliud proximum implicent vel remotum, et amice inter se coniurantia bonum tam in singulos quam in universos aequo cornu plenoque diffundant, ne, dum flumen conficitur, rivus arescat.

At quo ritu haec adstrui possint, ego, potiusquam ab obscurissimis coniectionibus, et acerbis disceptationibus, deducendum ex historica animadversione puto, qua inquiratur undenam populus ille late rex, qui terras omnes possedit in consilio et patientia, illud assequutus sit, quod quingentis annis obtinuit, quodque non amisisset, nisi ambitione privatorum civium, nisi luxu, vitiisque asiaticis, punicisque romanae contabuisse virtutes.

Atqui, si Horatio credimus, omnia in moribus, quibus imbuantur adolescentes, posita sunt; non enim aliud in illo saeculari carmine Romani imperii ad incolumitatem precatur, praeter hoc unum:

Di, date mores facili iuventut!

Mores autem iuventutis inserere scholarum disciplina potest, ac debet; quae enim teneris ab unguiculis discimus, altius haerent animo, nec facile oblivione teguntur primo, inde delentur.

Ita quidem illa redibunt tempora, quibus plebs omnis leges optimas rogata ferebat, leges inquam,

quae viginti et quinque abhinc saeculis durant, tempora quibus Cincinnatus et agricola fortis, et bellator strenuus, et imperator callidus, et dictator sapiens ferebatur, totidemque erant in Urbe Fabritij et Cincinnati quot homines, quibus quingentis et quindecim annis sancta et indissolubilia coniugia, servanda numina, patrique mores colendi semper obsequio fuerunt, et, siqua in rebus immutanda publicis essent, ea virorum et parentum consilio, non seditione filiorum movebantur. Dolui enim diu bona fide hosce ultimos omnium tumultuans ac perturbationum condimentarios esse factos, qui, cerei in verba flecti, facile in pericula coniiciuntur a factionis hominibus, magis quam honores, opes sibi molientibus egregio sanguine comparatas.

SENATOR.

SINENSES PUGILES

SINENSES pugiles, quorum nomine orbis his diebus universus insonat, secretam sectariorum originem et ipsi repetunt. Disserui haec in superiore nostri commentarii numero, ac retuli quibus de causis quibusque sacramentis huiusmodi sectae Caeleste, quod nuncupant, Imperium omne a saeculo usque xvi pervaserint, nostroque hoc tempore auctae in dies sint. Nec enim aliunde quam a Nymphaea ceterisque similibus, mutato nomine, sed immutatis consiliis, hodierni pugiles exorti sunt. Quamquam, ut vidimus, quousque externis gentibus litora portusque imperii clausa atque non violanda manserunt, erat sectarum odiis meta proposita Tartaros oppressores expellere, Sinensiumque ingenuae gentis imperium vi et armis redintegrare.

Contra vero, bello infeliciter assumpto, quod ab opio dictum est, postquam moenia portusque exteris patuere, humanitatisque nostrae beneficia una cum diripiendae suae patriae constibus adlata sibi cives animadverterunt, tunc Tartaris reguatoribus extranei omnes ac peregrini, quibus caute semper, immo aegro animo usi fuerant, uno eodemque odio prosequendi additi sunt; utque erat facilius ac tutius, huius invidiae rabiem in sacrarum expeditionum inermes aedes ac sacerdotes maxime converterunt. At supervenit ecce novum, nec minus infaustum, cum laponensibus bellum, quo tandem perfecto, gubernantium oculis planum evasis quam facile europaeis legibus moribusque exulta natio vetusta insipientia imbelles, etsi maximis naturae viribus praeditos cives exsuperasset. Itaque dignum sapientioribus visum est, populum etiam suum ferreis viis, electricis funibus, machinis vapore actis, loricatis navibus, manuballistis denique bellicisque tormentis instrui cito atque praemuniri, ut quodammodo urgentem iam Europaeorum avaritiam et cupiditatem morarentur, dumque possent, arcerent.

Accidit vero forte ut consilia haec a Sinensium factione, utpote a litteratis hominibus et exultioribus

mercatorio habitu personatus detegit abduxitque post acies ad triumphos.

Gemina itaque Carolus cavit. Qui cum contra Agolantem, pervicacissimum infidelium regem, ad bellum venire coactus esset, Rolandum nepotem decimumsexum agentem annum, corpore procerum, viribus titanum, in Laonia arce una cum aequalibus quatuor conclusit. At quadam die cum captivi adolescentuli hinnientes equitatus acies transeuntes canentesque tubas iuxta propugnacula exaudissent, custodem deprecati sunt, ut facultatem videndi concederet. Illum autem renuentem iterum postera die lacessiti, tandem pugnis calcibusque oppresserunt sensibusque deiectionem relinquentes abierunt.

Deerant vero equi quibus consederent, quaeraturque iam Rolandus inquit: « Nunc itaque famulorum more pedites ibimus? » At ecce villici Britonum quinque equitantes obviam veniebant; tuncque repente Rolandus in primum prosiluit virgaque percussus deiecit in terram; comites, ad sui ducis instar, suum quemque rusticum prostravere, ita ut paulo post. quintuplex manus lectissimis equis insidens concitato cursu post exercitus imperatorisque vestigia die noctuque concurrerint.

Agolantes ad Montem Asperum instructis copiis Christicolarum legiones manebat; ibique commissum proelium est. Dimicabat in primis fortissime regius ipse filius ensem distringens celeberrimum, nomine *Durlindana*, equumque corrigens *Vigilantium*; hic itaque, momento arrepto, in ipsum Carolum impetum repente fecit, ita ut senescens iam imperator tam validi iuvenis occursum non sustinuerit atque in solum ceciderit. Iamque imminet regi cervici mortale vulnus, cum adstitit inopinato Rolandus, infidelem percussit interfecitque, equum atque ensem spolia sibi abripuit; quare ipse statim Carolus equestri dignitate nepotem remuneravit.

Paulo post Gherardus Viennensis princeps seditionem in regem concitavit, seseque in arce, quam ad Rhodanum flumen constituerat, abdidit munivitque. Tunc Carolus moenia obsidione circumdedit, suaque castra undique constituit atque ad ea Rolandum quoque nepotem advocavit. Qui quidem, cum pugnaretur ad moenia, puellam in summo vallo conspiceret sibi visus est colore candido, caeruleis oculis, quae in quemdam ex hostibus oppugnantem lapidem iaciens statim necavit. Tunc exclamat iuvenis: « Nunquam hac via me duce oppidum expugnabitur. In mulieres enim impetum nunquam faciam. — Quae vocaris nobilissima virgo? Pura mente sciscitor. » Exhinc utrumque mutui corripuit amor.

At obsidione nimia diuturnitate languescens, Rolandus atque Oliverius bellatores eliguntur, qui singulari pugna in Rhodani quadam insula bellum conficiant. Aspera pugna diuque producta, cum repente frangitur Oliverii gladius. Cui Rolandus: « Domine, agnosce me nepotem Gallorum regis: si percuterem, inermem me interfecisse nunquam paterer. Iube igitur novum tibi gladium ferri, simulque vini amphoram; nam vehementissime sitio. »

Aemuli igitur in solo requiescunt cum redit famulus, gladium et amphoram deferens. Oliverius genuflectens prope Rolandum cyathum offert. Famulus, temporis momentum nactus, imperatorii nepotis caput amputare aggreditur; sed Oliverius, nutum inopinatum ratus, pugno praevalido illum in terram deiecit. Redintegratur itaque pugna; at ecce prodigium in caelo, nube candida, quae bellantes dirimit, eosque inter angelus apparet iubens: « Sat honori datum: cavete ne iterum ad arma descendatis; Deus enim ipse vos prohibet. Proficiscendum vobis in

Iberiam; ibi contra infideles virtutem vestram experiamini ». Tunc mutuo amplexu unus alteri alligatur atque ad invicem mutuam fidem quamdiu vivant despondent, pauloque post ipso imperatore adstante, Aldae, candidae puellae, Rolandique, invicti iuvenis, nuptiae celebrantur. Superveniunt attamen repente missi nuntiantes Arabes, ex Massilia profectos urbe, inferiorem Galliam ferro et igne pessumdare. Rolandus itaque anulo Aldam sibi iungit, quae sponsum vicissim vexillo candido donat, unaque cum Caroli copiis Iberiam versus statim proficiscitur.

Post haec Rolandi celeberrima cantioncula sequitur, quae cladem ad Montem Asperum refert, ipsamque principis mortem.

I. ANTONELLI.

AD SOLEM

QUINGENTESIMO RECURRENTE ANNO
AB ACADEMIA CRACOVIANSI INSTITUTA
CARMEN SAECULARE

*Dicite, o! carmen pueri et puellae,
Dicier lapsis quod adhuc nequirit
Saeculis, me nunc modulante voce,
Dicite laeta.*

*Aetheris, sol, in fluitantis undas
Hoc die profer celebri almus orbem,
Nubibus nullis humeros amictus,
Splendidus omnis.*

*Siderum aeternus pater atque rector
Augeat longe radios et lumen,
Ut Cracoviae feras (haec manet) te
Lucidiorum.*

*O, Dei Mater, tibi servit agmen
Omne stellarum: sine, sol coronet
Is caput fulgens, sineque, ut triumphans
Luceat urbi.*

*Scis sed hunc, o! sol, tibi cur triumphum
Nunc precer? — Nam te mage nunc ovante
Laus Cracoviae celebratur urbis
Patriaque ipsa.*

*Quis fuisti tu, quoad urbs Cracorum
Augurante aliam duce Casimiro
Litterarum nunc celebrem inchoavit,
Quam vides, arcem?*

*Esse idem nunc vagus inter astra
Servus et terrae famulusque praepes: —
Sorte quis versa dignitatis auctor,
Qua pueris nunc?*

*Ars Copernici revolutione
Orbium facta cito liberat te
Servitii iugo, prius et tibi qui
Imperilarat,*

*Parvulum terrae globulum volare
Circulo cogit famulo meatu:
Isque, non tristi liberandus unquam
Sorte, rotatur.*

*Causa iam, quare, probius nileas
Hoc die, valde cupiam, notata:
Tu Cracovia celebrante festum
Ore clientis*

*Gentibus praeco revoca per orbem
Denuo in mentem radiis coruscans,
Ut tibi sacram dederit quietem,
Ulque Polonus*

*Siderum metas celeresque cursus
Doctus explorare academicus vir
Restituto, quod tibi erat negatum.
Iure probarit*

*Esse se gentis, gladio secare
Quae valeret vim ceteros prementem
Ingeniique armis, si opus, ordinare
Lumina caeli.*

Varsaviae, mense Iunio a. MCM.

IOSEPHUS WABNER.

“SERO TERAPIA,, APUD VETERES

NIL sub sole novum!, idque etiam de hac medicinae ratione, atque de harum ordine rerum referre opportunum, quum apud nonnullos opinio iam percrebrescat, quidquid ad « seroterapiam » attinet ab antiquis ignoratum fuisse prorsus, nostrorumque laudibus temporum penitus adiciendum. Quid si feram et esse, qui rem ipsam viguisse olim composito simulent ignorare? Iam et ipse non inficias ideo esse et plures qui bona, ut aiunt, fide, neque antiqua spernentes, sed hodierna tantum laudantes, quid antea fuerit prorsus ignorent, nunquam in archaeologicis et historicis, indole quadam repugnante, vernati, atque hos dum de seroterapia scribunt vel praedicant, nihil de maloribus nostris renuntiare, et sermones librosque aggredi nulla mentione de his, quae abavi atavique monumentis mandarunt, memoriae prodiderunt?

Atqui conferre non mediocriter et prospicere nobilitati scientiae cuiusvis mihi videtur, qui scientiam ipsam ostendat ita cum naturali ingenio esse coniunctam, ut vel ab exordio rerum historicarum ipso, vel ab ipso humanae gentis exordio et in usu et in more et in ratione hominum hanc fuisse probet. Accedit enim laudatae scientiae et honor maximus, et sapientia non vulgus quod eos tollitur, qui feliciori Minerva argumentum adorti, novum adorti non sunt ne ceteris haberentur aequales, sed e rudibus antiqui aedificii mirae pulchritudinis simulacrum Apollinis effoderunt, situ et aequale obitum deterseverunt, insigni basi imposuerunt, ut prodesset spectantium oculis, recrearetque ac reficeret, eosque fama lubrior et illa, qui et nihil patrum laudibus detraserunt, suisque superadditis factis, laude quidem ornanda, filiorum nepotumque gloria paternam avitaeque gloriam auxerunt et cumularunt.

Ego autem neminem laedam, si aliquem e lectoribus meis, ceteroquin disciplinis imbutum reliquis et mirabiliter excultum ac expolitum, medicae tantummodo sermone credidero expertem, aut saltem in ipsa non usque ad fastigia versatum. Huius itaque causa dicam « seroterapiam » esse medicinae partem, quae non coerceat expellatque morbos ubi in homine flagaverint, sed prohibet impeditque quominus accedant, villici morem sequuta, qui nocentes herbas ferasque in ipso germine callidior exstinguit antequam vel adolescentes, vel natae, frugibus obesse validius possint. Id in praxi; in thesi autem haec doctrina tanquam pro fundamentis ponit esse in sanguine, in visceribus, in toto homine demum plurima semina mortis, quae vel consuetudine, vel victu, vel habitu, et (cur non dicam?) vitiis quoque crescentia, fatalem diem vel ante tempus maturant et vitam acerbo funere mergunt, vel futuris incommoda senibus, mortemque parant, mortique ipsi sternunt commodius iter, aditumque patientiorem, quo homine primo impetu potitur. Propterea quod si quis et viscera, et sanguinem, et carnes hisce seminibus liberaverit, hic homini daturus erit iugem vitam atque perpetuam, senectam saltem incommodis liberam, valentem viribus, omni denique morborum servitio solutam. Hinc si indeclinabilis necessitas mors, si, veluti in ferro rubigo, in lignis tineae, in homine quoque necessitas mortis, lege suprema id coarctante, nescia flecti prorumpat... Quid? Spes attollitur, et promissis alis caelo toto spatiat. Nam et sethim lignum, et aurum, natura temperante ipsa, videmus nulli rubigini obnoxia, et robora terris altius infossa nigrescere immortalia, et ferrum ipsum, faciente maiorum nostrorum, nunc deperditum, industria, post viginti propemodum saecula roboreis ipsis trabibus pro cuspe affixum in fundaminibus palustribus aquaeductus Marcii fontis nulla morsum rubigine, sed lucens, nitensque, vivumque defossum haud aliter ac si heri vel nullius tertius fuisset emporio creditum ab officina servandum. Quae cum ita sint, eadem humana industria satagente laboribus indefessa, erit profecto tempus et illucescat aliquando illa dies, qua, seroterapicis medicis incumbens, omnis rubigo mortis ab hominibus expellatur, semina mortis omnia in hominibus prementur, et valentes vivent homines, et immortales.

Futuri huius temporis exitum caliginosae nobis aetati

quorum etsi lateat usus, sacrum tamen illum fuisse nemo est qui dubitet, quin etiam nonnisi ad libationis commodum populo extra fanum in solemnibus adstanti eos patuisse adfirmandum est.

Nec alias omnino in Athenarum umbilico Theset ossa fuisse recondita, servis refugium, quod et reliquas Graeciae urbes suo cuique conditori servasse passim novimus, ut veluti palladium et genium loci tutissimum sibi praesidium haberent. Item leones ad sepulcra constituendi mos vetustissimus, ipso Varone teste, ad ultima usque tempora convaluit.

Columnas pariter mortuis nobilibus superimponi Servius (*ad Aeneid.* VII, v. 664) et Cicero (*De legib.* II, 26) memorant, quibus ad conij figuram excavatis et Horatorum pariter Albanense, quod vulgo appellant, sepulcrum insigne fuit: hunc morem forte, ut reliquos funerum ritus, Etrusci in Urbem invexerant. Similia pyramides, Aegyptiorum antiquissima monumenta, necnon Porsenae, Scipionis Africani, Caii Cestii sepulcra docent, omniaque postremo ara confirmantur, quae, uti omnibus innotuit, semper ad cineres cuiusvis mortui erigebatur, ut funebria rite explerentur. Adde, iuxta aquae fontes vel rivulos ~~apud~~ exstrui, ubi sacerdos ad sacra ascendens sese antea expiaret.

Atqui ante effossam deductamque cloacam maximam e Quirinali, e Viminali, ex Esquilis collibus, aquas in Forum influxisse certum est, quod vel circa monumentum, de quo sermo habetur, fluviali glare, prouti ea adhuc exstat, comprobatur.

Rem autem suadebat religionis etiam ritus, quo Aeneae sepulcrum ad Numicium flumen conditum dicebatur; erantque immo ad torrentem illum, per Fori vallem defluentem, alii quoque, iique celeberrimi, tumuli, Hostilii (Dionys. III, 1), Carmentae, Evandri matris ad Carmentalem portam, Accae Larentiae in Velabro (Varr. *L. L.* IV) Valerique Poplicolae; optimeque inde auspicandum fore ut, si effossiones ultra peragantur, horum etiam monumentorum reliquiae emineant.

Quin etiam cum post incensam a Gallis Urbem Forumque abrasum, popularis traditio de Romuli sepulcro incerta paulatim redderetur, Faustuli, Hostilii, Romulique conditoria alia pro aliis plebs accipiens, communibus solemnibus forsitan excoluit, quorum diuturnitas vestigium omne delevit. Atqui repertum quoddam Vulsinii speculum, tertio saeculo adscribendum, Romulum Remumque una cum Faustulo, Hostilio et Carmenta ruminalique fico et quiescente leone arte disposita ad unguem profert, ita ut gemini fratres lac sugentes Quirini conditoris ortum, leo contra obitum atque apotheosim significant.

Hactenus Gamurrinius, ut reperta feliciter monumenta Romuli sepulcrum constituisse tute evincat; de cultu autem Romulo praestito votivam stipem ostendere admonet, quae circa monumentum collecta est, maximi quidem ponderis thesaurus, et, quia fractis lapidibus inferior, eo antiquior et pretiosior, ita ut a monumenti ruina nullum detrimentum accepisse videatur. Apparuit haec quidem in triangulari fovea inter columnas, arae atque stelae bases, atque ex imo monumenti usque ad stelae inscriptionem congesta, prouti quotannis sacris celebratis excreverat. Interfatis enim oblationibus votivae huiusmodi stipēs semper augebantur, ita ut immerito quidam aestimaverit unius diei spatio hanc fuisse conflata. Parva petebant manes; et reapse nonnisi exiguae cultus res stipēs illa praetulit; quod si cum similibus praecipue conferantur e Faliscorum sepulcris, quae nunc ad Iulium rus prostant, intra septimum vel sextum a. C. saeculum effictas has etiam

fuisse planum erit, et monumentum in quo depositae sunt ante ipsam stipem conditum. Verum bombylii vel unguentaria septimo saeculo adscribuntur, itemque de Bacchi fragmento, de fibulis Praenestinae similis, signis, imagunculis, oscillisque dicendum est; idem tali sive taxelli, idem rudis aeris fragmenta comprobant.

Extrema sunt fictiles tabellae duae, et acroterion Medusaeum, inferum symbolum, caput proferens, Tusca omnia, prouti Romana traditio fictilia haec vetustissima semper retinuit, quae quidem patet ad ornamentum appicta fuisse aediculae sepulcro superexstructae, cuius aditum exstantes adhuc gradus ad Capitolii clivum spectasse monent. Et profecto obiectum fuisse ab initio monumentum lapidum ad aspectum integer undique indigitat. Sed ex integra stipe sextum a. C. saeculum ipsi adscribendum deprehenditur; monumentum igitur antiquiori etiam aetati tribuere oportet, nec refragari quisquam poterit, cum proxima Esquiliarum sepulcra ad decimum usque a. C. saeculum Urbis origines necessario reducant.

Praerant enim forte ante Urbem conditam opida et pagi per colles dissita; sed religionis deinde connexa vinculo, communem locum ad Capitolii pedes habuere. Fuerunt equidem vivae inibi atque solennes Romuli memoriae; lupa eiusque gemini, ficus ruminalis, casa Romuli, fovea quam ille *mundum* vocari iussit, ut vitae primitiae inibi delicerentur, et Volcanal sive Vulcani aedes, et loti arbor, quam ipse conditor, ut Plinius ait, ex victoria de decumis constituit; eam Urbi aequavam patres intelligebant (*H. N.* XVI, 56). Haud longe itaque Maxentius Marti atque aeternae Urbis suae conditoribus aram constituit, quae recens ex effossionibus emersit, neque alium ferme locum significavit Horatius de barbaro victore timens:

*Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini
(Nefas videre) dissipabit insolens.*

Romuli autem sepulcrum in Volcanali constitutum in ultima sui operis parte Gamurrinius contendit, eo quod fama innotuisset patriae parentem inibi interfectum, prouti tradit Plutarchus (*Rom. c.* 27). Ibi immo Quirinus pater aeneam quadrigam suamque imaginem Vulcano dederat, suaeque gesta graecis

characteribus insculperat; ipso vero demortuo, quod de sanguine biduo in aram Concordiae profuente traditum est humanis hostiis referendum auctor credit, quas nonnunquam vel Romae immolatas fuisse pro certo scimus. Quapropter Volcanalem locum diis semper inferis sacrum scimus, ibique Curtii voraginem hiasse nobilemque equitem sese immolasse pro patria. Inde Brutus impediit primus quominus Maiiae, Vulcani uxori, pueri inibi immolarentur; recte igitur scribit Festus nigrum lapidem locum funestum significare, terribilem ferme, sed Romuleis manibus sacrum, et veluti umbilicum atque nucleum Urbis, in quo tandem Cneus Flavius aedilis a. 499 templum Concordiae posuit, ut patriciorum plebisque contentionibus fundamentum pacis esset.

Primam itaque maximeque venerandam inter totius Urbis reliquias hanc recte auctor concludit; hinc ad eruditorum culturae pretiosissimum auxilium, inde novae Quiritium iuventuti, ut veterum virtutes aemulentur, validissimum incitamentum. Optime enim cecinit vates:

Quandoquidem data sunt ipsis sua fata sepulcris.

ROMANUS.

GHERARDI "DELLE NOTTI," TABULA COENAM REFERENS

Post coenas quas nobis venusto calamo Hyacinthus De Vecchi Pieralice enarravit, ita ut paene crediderim Lucullianis me epulis adsidere, hanc prodigio pictoriae artis mire expressam proponere visum est, ut sua cuique tribuantur.

Nocturnae epulae sunt, prouti decimosexto praecipue saeculo inter artifices maxime usu venerant, qui ad laete vivendum coniurantes sodalitiis sese iunxerant exculentis nominibus celeberrimis: sodales a farinae bracteis, sodales a lebele, sodales a trulla, sodales a polenta, etc.

Florentia, magna artium parens, hanc tabulam nobis asservavit, Gherardi notissimi pictoris opera, cui a noctibus nomen tributum est. Siquidem in reddendis noctis tenebris earumque cum lampadum cereorumve pugna, callidus prae ceteris omnibus evasit. Quod plane evincitur ex subiectis, ex quorum aspectu binarum candelarum lamina alterius palam pictae, alterius abditae, ita

illum deinde reviserunt, atque ex memori illa die, una in deliciis eius fuerunt Gluckii manuscripta ceteraque musices opera, quae bibliotheca Lutetianae musicalis Academiae asservabat.

Verum etsi medicinae scholam, quam binis annis adierat, saepissime deseruisset, disciplinarum quibus a puero operam dederat reliquiae plurimae semper eius animo defixae inventae sunt. Has Cabanès doctor sedulo diligenterque ex Hectoris scriptis collegit, prout in citationibus vel in comparationibus magis perspicue eminent, quas tamen nimis longum sit heic referre.

Conclusio autem meritissime a Deschanel, critices artis celeberrimo, depromitur, sive nimirum de Rousseau a musico in philosophum, sive de Berlioz a medico in musicum immutato, plane evinci omnes debere, artis illius quam forte vir prima in iuventute exercuerit, vestigia quaedam animo semper haerentia inveniri.

LAEIUS

DE MODO ET RATIONE EDUCANDI TAUROS AD CURSUM PENES HISPANOS

Non parvi momenti res tum honoris, tum lucris praesertim gratia ab Hispanis habetur delectus atque educatio taurorum, qui ad solemnem cursum, iberica voce *corrida* appellatum, designantur. Notandum in primis taurum ad cursum ex percelebrum maiorum, si ita loqui fas est, antiquissimo genere originem ducere, adeo ut de ardentis quadrupedis robore atque audacia iam luculentissimum ex stirpis fama habeatur testimonium, antequam medium prodeat in circum ad sui spectaculum exhibendum.

Taurum vix unum annum natum primis curis dives prosequitur dominus, qui postquam illi summo in crure notam suae proprietatis inussit, in immanis magnitudinis immittit prata longe lateque ad meridianas Hispaniae oras patentia. Ibi, suo indulgens genio, sub dio iuvenis taurus robore augebit et firmatur, atque eam corporis agilitatem animique assequitur ferociam, quae bestiarum per silvas camposque libere vagantium propria sunt.

Exacto anno, taurus solemne quoddam facit periculum, hispano vocabulo *tentadero* dictum, ut dignoscatur utrum dignus sit, nec ne, qui tandem aliquando mirandum sui spectaculum praebeat in circo. En paucis huiusmodi periculi ratio: in pratum vallo munitum vere plurimi id genus tauri inducuntur, qui angustiarum impatientes hac illac vagantur sub vigilantium oculis custodem. Huc interim locuples adventat dominus magno equitum agmine comitante instructorum lancea, quae vulnerare quidem, haud vero occidere valeat tauros: in eos impetum facere,isque vulnus lancea infligere valde periculosum est equiti inepto, minime vero audacibus Hispaniae adolescentibus, qui huic exercitationi generi multis ab hinc saeculis in usum deducto libenter assuescunt, ac proinde magna dexteritate atque animi vi sunt praediti, perfectaque pollent arte equitandi.

Dato signo, unus ex tauris e patefacto erumpit cancello, ac vehementissimam per patentes campos arripit fugam: continuo fugientem laxis insequuntur habenis duo equites, qui illum summo in crure vulnerare tota animi certant contentione. Primo inopinique ictu perterritus procumbit humi taurus, dum eques percussor rapido excedit cursu: at brevi, terrore deiecto, surgit animal atque ad se recipiendum apud socios naturali fertur instinctu. Sed quum sibi viam ab altero equite praeccludi conspiciat, ira excaecatus praepedientem aggreditur; a quo maxima

cum agilitate summo in humero iterum lancea feritur. Stupefactus et multo manans cruore haeret animo tantisper taurus; sed postea sui roboris haud immemor ac magis magisque ira inflammatus maiore in equitem se conicit impetu. Quod si ter vel quater hostem adoriatur, insanus clamor a spectatibus tollitur, qui dominum laetitia exultantem gratulationibus summisque prosequuntur laudibus. Sed ut ad *corrida* idoneus habeatur, satis est bis in equitem impetum fecisse taurum, qui ad ignobilem designaretur lanienam, si binis periculis deficeret. Id autem summa diligentia totidem iteratur, quot ad sunt tauri experiendi; plurimum enim interest domini ne suorum taurorum fama ab inepto labefactetur, qui incuria in circum intrudatur.

Periculis expletis, eandem, ac antea, libere vivendi rationem iterum suscipiunt tauri, exactoque biennio in vastum campum vallo circumdatum immisi, vi atque statu ad quintum aut ad septimum aetatis annum augeantur, qui perfectae maturitatis tempus plerumque existimatur.

Tunc ad circum, mansuefactis praeceuntibus bubus, praeliaturi ducuntur tauri, qui primorum comitum vestigiis inhaerentes facile in urbem ingrediuntur. Quod, ad vitanda pericula, fit summo mane, quum, somno plerisque indulgentibus, viae libere patent: sed Hispani tanta flagrant cupiditate adspiciendi tauros, ut, somnum atque ignaviam ultro excutientes, vias hinc inde confertis sepiant agminibus, importunisque clamoribus morituros excitent quadrupedes, qui civitatem interdum maximo afficiant terrore ac detrimento.

HERSILUS.

Prohibenda est maxime ira in puniendo. Nunquam enim iratus qui accedet ad poenam, mediocritatem illam lenit, quae est inter nimium et parum: cavendum est igitur ne maior sit poena quam culpa.

(Cic. De offic. I.)

QUAESITIS RESPENSIO

De una eademque recta apud omnes
pronuntiatione latina.

Donaldo Macrae et A. Sordet viris clarissimis Hyacinthus De Vecchi Pieralice S. P. D.

QUONIAM superioribus litteris (1) feliciter sermonem constituimus, cui traditione certa, natalitio iure itemque patrio respondere potius debeat sonus vocis latinae, facillimum cuique erit cuiuscumque gentis ad unum labia reducere Quo fiet uti qui unum sentiant, unum et sonent, praesertim cum res geratur non inducendi nova, sed eligendo quae apta, non aggravando, quasi superimpositis oneribus, nitentem, sed, omni sublata sarcina, sublevando volentem.

Adeste igitur, quaeso, secundi adinventionibus hisce meis, quas, ubi visae vobis optima fuerint, auctoritate vestra firmate, et vestratibus annunciate, addentes iure me in hanc mentem hortatu vestro et laudatione venisse, et pro ea, quasi ob egregie factum, Deo Optimo Maximo primum, vobis inde, o clarissimi, grates agere maximas.

Itaque illud pono primum, quod caput rei est, nempe cuique linguae sonos inesse, qui vocalibus literis latinis ad apicem et unguem respondent, quae vocales apud externos aut peculiari puncto notantur, aut certis quibusdam in vocibus continentur. Operae totius ergo summa erit quinque illos accentus, quinque inflexiones aut modulationes illas indicare, quas adepti semel, memoria iugiter in elocutione et pronuntiatione retineamus, atque ita retineamus, ut nihil consonantes litterae sive praece-

(1) Cfr. lum. X.

dentes, sive subsequentes immutent, nihil affcrant, nihil detrahant, nihil avertant, nihil convertant, immo et consonantes ipsae singulae enuncientur integrae, et genuinae, et germanae, et incorruptae, quales alphabetus dat, non quales usus cumulando corruptit, et protinus in diversas deduxit. Pace vestra dicam: iuge mendacium est aliud manu scribere et aliud ore sonare, prout mendacium est aliud animo volvere, aliud voce profundere. Ecquid est enim, quaeso, fratres, *why?* (= cur?) scribere, et legere *huai?*; *who?*, et legere *hu?* (= quis?); *housewife* (colona), et legere *heuzis?*; *ivory* (= ebur), et legere *ai-veure?*; *virtue* (= virtus), et legere: *vaurien?* Sexcenta persequi nolo tum ne longior s'm, tum ne ferocior instare credar. Absit. Exempla cedo, ut probem, non quaero voces, ut improbem.

Ad Gallos autem quod attinet, in ea quoque redimus; nam *beaucoup* scribunt, et legunt: *boci*; *loi*, et legunt: *lod*; *matemoiselle*, et legunt: *mummoisel*. Ut quid, o fratres, perdit'o illa litterarum? Possumus, edepol!, et characteribus et labore parcius uti, uti tempore et vi ad meliora fruamur!

Moneo insuper sonum litterae *g* admixtum latenti cuiusdam *b* subsequenti esse tantummodo quoties assonet vocalibus *a*, *o*, *u*; ac proinde germanico more proferri « gannio » quasi *gbannio*; « galea » quasi *gbalea*, itemque « garrulus » et cetera; quoties autem accedant *e* et *i*, male hanc litteram efferre solere qui *gbenius*, pro « genio », *gibbus* pro « gibbus » pronuntiant, sed haec *e* et *i* ita sonare debent post *g* ut aspiratione omni sublata, sonum litterae *g* nudum ferant, et nulla *b* inquinatum.

Dic idem de *c*; si ante *a*, *o* et *u* ponatur, aspiratio nem litterae *b* secum affert; hanc, si addatur *e*, vel *i*, prorsus amittit.

Brevissima, atque, ut videtis, facillima praemonemus, nam ceterarum consonantium nudus esto sonus prout in alphabeto est.

Summa omnis, quae in vocalibus est, paucis absolvitur. Duabus autem linguis hac in re tradenda utor, quia et maxime in usu hodie sunt, et fere nemo est qui illas, quamvis non utatur, ignoret.

Apud Gallos

a latinum sonat in voce *table* = mensa, tabula.

e » » *père* = pater.

i » » *vide* = vacuum, inane.

o » » *folle* = demens, fatuus.

u » » *bout* = extremum, ultima linea.

Si ergo Galli exerceantur ut dicant « Oremus » quasi scriberetur: *Orémous*, et *Dominoum*, *cabloum*, *iudicioum* dantes consonantibus vim alphabeticam et non compositam, ita ne *c* sonet *e*, *j* sonet *i*, non *gi* etc., hi recte pronuntiabunt.

Angli vero si dicant

a, prout in vocibus *war* = bellum; *palu* = palma etc.

e, prout in verbo illo celebri *ghet*, omnibus aequum significandis; *metal* = metallum; *ere* = prius etc.

i, prout in vocibus: *bill* = syngrapha; *hilt* = colles; *still* = semper.

o, prout in vocibus: *horse* = equus; *fog* = nebula; *cor* = angulus.

u, prout in vocibus: *suz* = tutus; *sugar* = saccarum, etc.

y, prout in vocibus: *styx* = styx; *hymn* = hymnus; *physician* = medicus

omnes numeros latinae pronuntiationis absolvent.

Hanc rationem, hunc prospectum, haec etiam, si talia velitis, praecepta ad reliquas gentium linguas producite, et unicam pronuntiationem habebitis et exhibebitis.

At illud in primis curandum, ut assuescant, qui ad opus accedent, transcribentes more patrio latina verba per signa et puncta, nos « accentus » dicimus, superimposita literis, quibus romanae pronuntiationi respondeant. Post haec, *usus plura docebit*.

Haec vobis humanissimis debueram; haec pro viribus praestiti. Vos ne taceatis, aut prematis oro, si qua potiora vobis in mentem venerint, et meliora meis videantur.

Valeatis, auguror, diuque et iucunde vitam agatis, et memores estote mei, si quando, utcumque fas erit, vobis grata facere potuero.

remittitur, ut ipsa veritas minus verior fortasse videatur.

Quoniam in hac epulante ipse plenum cyathis, ut valium, bonaque auspicio non scripto tantum

X.

DE AUXILIO NAUFRAGIS FERENDO

Quoniam anno 1891, Eboracensi duce ex regali Britanniae, collegium tuendas hominum, ut delapsis in mare seu in

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

Quoniam cum vulgo credendum, antiquum

deant, quod profecto optime servandum est, cum tamen rei adiuncta, aut loci natura, aut temporis momenta sinant; aliter omnino ex adverso ad sospitandum virum pergere opus est; itaque datis regulis quomodo a gravissimo discrimine feliciter evadamus collegium illud tradit. Nam cum quempiam delapsam in undas videamus, quantum fieri possit placidum, eum mento alterutris manibus corripere prudens erit, atque supino natatu deducere. Cum contra inquietum ac iactantem sese viderimus, amplecti eum sub axillis, vel circa pectus, iuvabit, ut eius incompositi motus cohibeamur. Cum vero advenienti auxiliatori obediens sese naufragus praeberit, tunc eius collum lacertis praecingamus, ut nos libere innatare possimus.

At saepe evenit naufragum morti proximum sospitantis brachia vel pedes cunctim carpere, ita ut eius motus impediens, eum quoque letalem in gurgitem secum abripit. Tunc maximis viribus auxilianti cavendum, ut imprudentem repellat, sive violento impulsu eius complexum dissolvens, etsi robustum atque tenacem, sive, cum circa collum sese correptum sentiat, manibus ad amplexantis naves apposis, ita plane, ut eius anhelitum praepediens, illum recedere cogat. Quod si postremo circa corpus sese constrictum viderit, genuum etiam lectu in agredientem dato, liber evadet, cumque solitis motibus ad litus deducere poterit.

Haec omnia Italici non solum nostris, sed omnibus gentibus cito vulgata haberi vehementer velimus, aptisque encyclopaediis re puncta servari, ut demergentium periculis laetis caveatur.

R. SPINA.

QUONIAM BERLIOZ MUSICIS SE DEDERIT QUI MEDICUS PROPE EST FACTUS

Ex scriptis doctissimi viri medici Cabanis in comitatu Parisiensi de rebus vulgatis, haec enucleamus quae, cum recens in maximo Parisiensi theatro musices opera, cui a Troia capta nomen est inditum, peracta fuerit, non ingrata lectoribus reputamus futura.

Ludovicus Berlioz Hectori musico celeberrimo pater fuit, qui cum medicam artem multa cum laude exerceret, et medicinae scriptis non semel edidisset, filium suae artis

His intellectis, omnium animi ad laetitiam excitantur. Invenitis autem illico ad perfectionem comparatis, maturandum sibi cepserunt, ut triam horarum iter, quantum Reate distat, facile possent ante noctem conficere. Consenserunt itaque singuli equos, excepto Trebatio, cui quior via est, aut certe tutior, asina vacio. Peracta itaque hinc illuc itaque angustia conspiciunt, Trebatius ubi cubet locus, aut ubi saxis insurgentibus nulli est in periculo via, letas procedit crebroque subistit. Primitus Macia, quem vetus ira stimulat in municipium laeta, hoc est in proximum oppidum, quod vocant Ilorum Hagis (1), cui oppido circumdatus est, Perusina collis et Circularia (2). Quodam itaque magister ille iniquum foedus inter Ilorum homines et Circularienses contra Perusinum pagum; noscitur de decore, quod magis pollicitationibus foveat adducti et operam conferant sternendis oculis via per Ilorum oppida; nunc vero post diuturnos labores, nec ubi mutam operam reddi, nec pecuniam; rem saepe tentam et ex iure agi liceret; sed adversariorum gentium mora dies extraxerat, donec viaria lex abrogaretur: ad ultimum se Romam profectos ut res repeterent, ob illorum clientelas et multas et magnas, infectis rebus redierat; Idcirco per Umbriae et Sabinae oppida traduci modo sese ac ridere, quod soli communis viarum beneficio careant, cunctae rei causa, non modo ab omni industria et commodis, sed a cultu et humanitate provinciae quam longissime abesse.

Cui Trebatius: — Ne putetis a custodia vestri removere vultum fortunam, nec earum rerum desiderio

et clientelae heredem relinquere vehementer cupiit. Sed nec pictis anatomiae tabulis dono datis, neque tibiis dulcissimi sonitus dono promissis flectere adolescentis ingenium poterat, qui, licet paterna reverentia motus submisit in proposita studia incumberet, in eo tamen semper erat, ut quam primum, arrepta occasione, medicinalia omnia e fenestra deliceret, et sese totum musarum blanditiis traderet.

Haec igitur consilia cum secum abdita mente revolveret Hector, iuvenis admodum, Lutetias petiit, ut medicinae studiis in athenaeo operam daret; at cum forte itineris socius consobrinus eius fuisset, qui barbito-eximie ludebat, nova animi proposita commota aliquantulum ipsa in via sensit.

Attamen scholas et nosocomia magno animo adiit, Dubouchet et Vidal medicis deinde celeberrimis familiaritate maxima est usus, et Gay Lussac de electrica vi, Thenard de chimices disciplina, Amussat de anatomia dicentes, stoica virtute, ut ipse est fassus, audivit. Sed postremi huius lectiones non sine delectatione aliqua acceperat, nec tamen unquam sese corripit Aesculapii illecebris passus est.

Pene enim horrebat eius animus cum divinae musicae ac suavissimae dulcedini misera omnia compararet, quae se medicum futurum manebant, nosocomii aulae gemitu et fletu resonantes, animam agentium angores, cadaverum et effusi sanguinis adspectus.

Et profecto cum primitus ab amico ad anatomiae officinam deductus est, tot corporum sapienti clade eo est deterritus, ut per hiantem proximam fenestram prosiluerit, et anxio cursu domum recto petierit, quasi mortem ipsam et infernam eius cohortem post terga insequentem haberet.

Cum vero bis et ter officio coactus ad aulam cadaverum redisset, licet maxima cum animi repulsione, inceperat tamen ab horrore paulatim convalescere, et forte in totum convalesceret, nisi inopinatus superveniens eventus medicae Hectoris fata omnino subvertisset.

Prodigium Calliope et Melpomene sorores operatae sunt, Salerii itali auctoris concentibus, quorum ad melodramam, a Danaidum fabula dictum, exaudiendum Hector sese contulerat. Cum enim, post ultimam musices mensuram, tentoria pro scena ceciderunt, de medicinae Hectoris actum est, nec athenaei nec nosocomii aulae unquam

excruciemini, quae neque meliores vos efficiant neque beatiore. In eo enim, quo caretis, inest magna illa commoditas, ut nulli mercatores, nulli molliores cives ad vos importent quae ad effeminandos animos pertinent. Vobis in hac arce affixis ab omnique hominum contagione remotis, licet profecto esse beatissimis. Atque utinam veteri tranquillitati servandae tutandisque moribus nova haec prospexisset aetas, nec vaporem compulsi agere fumantes currus, nec ignem illum gentibus intulisset, cuius damna non tam praesentia doluisse videtur Flaccus, quam futura divinasse, quum scripsit:

Post ignem aethera domo
Subductum, macies et nova febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda necessitas
Leti corripuit gradum (1).

Habeant itaque ceteri viarum atque itinerum ducem Mercurium, omnis doli artificem deum, caveaque stipati more altitium ita rapiantur, ut nullum capiant ex peregrinatione voluptatis fructum aut utilitatis. At vobis Saturnii regni beatis haeredibus plenae sunt meracae libertatis omnia. Hic licet puriore aere frui et prospectu in orbem porrecto; hic salutari equitatione durare vires; hic per saxorum asperitates et montium altitudines canes et equi liberi ac tuti sic incurrunt...

— At non asini — clamat Philippus, raptimque desiliens accurrit, ut prolapsos seni praesens adesset.

(Ad proximum numerum).

P. ANGELINI.

(1) HORAT. Carm. I, 3.

(1) Poggio Fideni.

(2) Circubria

PER ORBEM

Insolitum, ut puto, at non iniucundum neque insalubre, dum Mauritaniam, Americas, Anglorum Aureum Litus, Transvaal, Sinasque postremo bellorum ruinis percussit utique respicimus, remedium a medico peritissimo, maximaeque audaciae ingenique viro subditum tot malis audiui, neque facere possum quin vobis, lectores, praeferam. Suasit Vilhelmus, Germanorum imperator, quum solemnibus ob canalem primo trans-eundum adesset, quo Ilva Traveque flumina alterum alteri connexa sunt, Lubeci; totiusque urbis municipes virili oratione alloquens, magna se gaudio affectum protestatus est eo quod Germaniam de maximis navalibus copiis sibi comparandis extruendisque statuisset; nec aliter quam ballistis ignivomis Germanorum signa per orbem esse tuenda; quapropter propitium sese obtestari Deum qui breviter nova exstructa classe orbis universi pacem servare sibi esset daturus.

Quare de mundi huius, quem incolimus, pace iam amplius non sollicitus, ad privata aequiore ausu regredior: sed, quae supremi nuncii attulerunt, minus fausta fortasse, quam publicam hanc sponsonem repperi.

In Amburgi enim suburbio, et ipsa Lubeco ab urbe haud multum dissitas, olei officinas aliam post aliam incendium voravit: oleum namque flammis alebat inflabatque: eaeque proximum salis nitri opificium attingentes occuparunt, absumpsere, neque domibus contiguas parcentes, earum quoque pleraeque demolitae sunt. Concurrerant sane vigiles fistulis machinisque muniti; at eorum sollicitudo atque audacia non impedit quominus incendii damna quadragies centena millia libellarum usque exsuperaverint.

Similia passos esse Polonos Varsavia in urbe edocemur, ac septuaginta domos Kock in oppido igne esse defesas, ita ut biscentum familiae suis tectis orbatae adnumerentur. Postremi Zweickau incolae in Austria haec pertulerunt; ad eorum enim moenia lanae texendae opificum combustum est, quod Schmelzer administrabatur, eiusque ruina octingenti opifices manuum labore vitaeque sustentamine inopinato caruere.

Sed paulo laetiora canamus: pestis Iudem Argentinam et Paraguay respublicas deseruisse, prouti his diebus publicis diariis innuit. Verum Dakar ad Indos flava febris iterum exorta inter Europaeos, quos corripuit, Baeon etiam episcopum, vicarium apostolicum, confecit, cuius valetudinem in extremum discrimen iam adductam nunciaverunt. Aegrotis autem miserrimis brevi fore speramus, ut lymphis quaedam salutaris in sanguinem infundatur, prouti in urbe Argentinae reipublicae capite factum est, iuxta Tezni medici institutum, ita ut aegrotantes, qui eo ritu sese praemunissent, nullum morbi tetrici detrimentum experti sint.

Quae dum ominamur ex animo, gratulabimur vehementer Bononiensi illi Pedemontanae puellae, quindecim vix annos natae, quae cum ad praeruptae rupis limen ut herbas colligeret appropinquaret, divulsis repente calamis, quibus innitebatur, in abyssum corruit. At mirabile dictum, etsi ad centum et quinquaginta mensuras profunditas loci hiaret, ad fundum tamen cum pervenisset non nisi minimis levissimisque

vulneribus sauciata surrexit, nulloque vitae discrimine ad parentes rediit.

Est tandem in mundo aliquis, cui infortunia male non vertunt!

VIATOR.

VARIA

Sinensis orbis circumvallatio.

Murus est, qui Sinense imperium, ne invaderetur a Tartaris, Mongolis et Mancuriis, tuebatur, totusque erat contra septemtrionalium gentium incursiones. Anno ante Christum circiter decimoquarto super ducentessimam tanta moles, inter septem orbis terrarum mirabilia iure adnumerata, imperante Chi-Hwaugt, qui e familia augusta Tsin primus, aedificari coepit. Traduntur illis iam inde saeculis exstitisse antiquiorum reliquiae murorum, fortasse castella certis inter se divisa intervallis, quibus, constituto praesidio, barbarorum impetus arcerentur; haec omnia ferunt, productis hinc inde muris, imperatorem confunxisse opere perpetuo, quod chilometris mille et quadringentis solida munitione ampiebat imperium.

Quadratis turribus interpositis murus ipse defendebatur, cuius altitudo inter quinquaginta pedes et centum attollebatur. Quanta sit latitudo operis hinc noscere poteris, quod sex viri per suprema inter pinnas in aciem equitare commode possint. Saepe restauratum est opus, nunc motu terrarum, nunc nimis imbris, nunc hiatu soli fatiscens; et feruntur VII a Christo saeculo quindecim centena hominum millia in restorationem partim incubuisse, partim novum condidisse murum in regionibus, quae a Catung-Joo ad Nankow, et a Yulin ad Shan-Hai-Kuan pertinent.

Pulcherrimus ab apicibus turribusque praesertim ad Shan-Hai-Kuan subiectarum regionum prospectus percellit oculos, qui libero visu usque ad planities Mongoliae remotissimas, ubi steriles dominantur aenae, spatiantur. Ac tamen - vanitas vanitatum, et omnia vanitas! - nihil obstitit murus, nihil prohibuit quominus, propugnaculis, valloque vel subversis, vel expugnatis, barbari in regiones imperii se grassarentur, ut vel ipsa regni summa positi sint; qui enim ibi nunc regnant, barbara de domo, Mancura scilicet, orti, fortasse discerptum videbunt ac dilaniatum imperium, quod quatuor vel quinque annorum millia ad incredibile civium numerum, amplitudinemque locorum admirabilem, et ad frequentiam urbium oppidorumque extulerunt.

*

Ambulatoriae aedes Iustitiae.

In Americana republica Nebraska miraculum huiusmodi nuper patuit. Scimus enim, et in commentario nostro, ni fallor, retulimus, apud Americanos in more esse aedes, quae loci conditione aliqua subvertendae essent, ut propius, vel procul iterum extruantur, remove a fundamentis potius, atque integras novo in loco eas collocare.

At quod eiusmodi aedificia non modo a fundamentis removeantur, verum etiam ferreae viae imponantur, eoque feliciter, ubi constituenda sunt, devehantur, hoc prorsus novum.

Comitalis ditio Boxbutiana urbe Henningfordio utebatur quasi principe et capite domini. Ibi respondens loco Iustitiae palatium conditum est, in fronte m. 11,60, in agro m. 15,25, et m. 15 altitudine evertum. Nova urbs Alliance felicioribus excita auspiciis, 30 chilom. proxima urbi regionis principi, ita brevi habitatoribus

aucta est, ut longe lateque Henningfordium superaret. Quoniam autem nova Iustitiae arx in urbe Alliance 150 millium francis extruenda foret impendio, ad transferendas Henningfordianas aedes minor argenti sufficeret vis, de translatione cogitatum est. Hinc fundamentis suppositae trabes, lapsusque, ut Virgilius vocat, nempe ferrei cylindri subditi trabibus, qui per aequor substratum volverentur commode, et aedem totam lignis constrictam deferrent. Itaque aedificium praeparato tramiti ferreo concessum, et vaporitrahae additae, quibus ea celeritate moveretur qua singulis horis duodecim chilometrorum iter compleret.

Res feliciter gesta, et nunc arx novo eminent loco, miraturque externo se stare in solo, in quo non fuerat aedificata.

Quid ultra? Iam constituuntur nunc illic redemptores operum, qui, certo pretio sibi pacto, urbes integras de regione in regionem deducunt. Quam vere, audax omnia patrare, de se gens illa diceret: « Non habemus hic manentem civitatem! » Ceterum quoad ea quae narramus photographicas tabulas testes habemus, singulare aedis iter centis hominibus in ipsa via, et reperi, et loca, et circa populum referentes.

*

Temporis per hebdomadas distributio.

Apud orientales gentes vetustissimas tantummodo divisionis huius et vestigia et causae reperiuntur: quamquam aut nihil aut fere nihil reliquae gentes, quae ex Oriente non sint, ex memorabilibus suis reliquerunt monumentisque mandarunt. Hebraei primum, religione iubente, diem Sabbaticum servare itemque annum septimum, itemque quinquagesimum quemque annum ideoque Sabbatarii ab ethnicis appellabantur, ut in Martiale praesertim legere licet. Chaldaeos in hanc puto venisse sententiam inspectis lunae vicibus quae quatuor hebdomadis, ducto insuper die, complentur. E Chaldaea transiit res ad Aegyptios. Eruditus autem persuasio inest idem fuisse apud Sinenses, Persas, et Indos, fortasse etiam apud aliquem septemtrionalem populum, eorum quos enucleavi aut moribus imbutum aut ortum genere Christiani nomen habentem in divisionem indicavere tum ex affinitate legis hebraicae, tum ex more apostolico, immutato tamen festo die quo hebdomadae dirigitur; nam a Sabbato ad sequentem diem transulere, quem Dominicum Resurrectione Domini vocare, sanctum et sollemnem habere. Iustiniano Augusto, saeculo VI, a templi limite ad forum, iusque redacta sollemnitas est. Festi nunc hebdomadarii dies: Sabbatum apud Hebraeos, Dominica apud Christianos, apud Mahumetanos Veneris dies, nempe feria sexta, traduntur.

Loci.

Periculorum plena scientia.

Tiburtius: adolescentulum filium - gymnasio litteris operam dantem - ah! quid scripsi?... non dantem - severior monebat ut sedulior incumberet; tertio enim frustra discipulus tentaverat. — Ah pater! — inquit Curcunius — si scires, quae ego! — Ecquid scivisti? — quaesivit Tiburtius. — Periculum — Curcunius inquit — immo pestis in scientia. Quotquot enim tum ex graecis tum ex latinis viris in gymnasio novi, Cicero, Virgilius, Pericles, Homerus, Horatius, alique sexcenti, omnes latina illa graecaque lue interiere! Num et ego?... Minime!

P. d. V.

